

11.

Wartości ogólnoludzkie – człowiek społeczny jest wartością

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój intelektualny

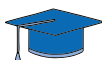
1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poszukiwanie prawdy

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Krytyczne i twórcze podejście do prawdy prezentowanej w różnych systemach filozoficznych

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Wpływ Objawienia chrześcijańskiego na ukształtowanie się filozofii europejskiej.
- Celem filozofii jest dążenie do prawdy.
- Filozofia jest wyrazem ogólnoludzkich poszukiwań i dążeń.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Filozofia wpłata się w kontekst tych części świata i kultur, w których ludzie zadają sobie pytania dotyczące początków istnienia świata i człowieka, sensu życia ludzkiego i trwania wszechświata.
- Teologia rozwija rozumienie wiary.
- Objawienie chrześcijańskie wniosło nową jakość w filozofię.

Zasady

- Buduję sens mojego życia na bazie Objawienia chrześcijańskiego.
- Uczę się szanować własną godność i jej bronić.
- Nie posługuję się drugim człowiekiem i nie wykorzystuję go do własnych interesów.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Etyka chrześcijańska wypracowała normę personalistyczną jako zasadę regulującą współżycie ludzkie.
- Promując godność osoby, sprzeciwiam się przejawom rasizmu i dyskryminacji, a także wszystkiemu, co narusza godność osoby i co ogranicza jej autonomię.

Zasady

- Troszczę się o własne dzieci.
- Szanuję własność swoich dzieci i ich prawo do intymności.
- Wychowuję dzieci w duchu cnót chrześcijańskich.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Człowiek panuje nad światem, ale w sposób ograniczony; jest jego częścią i podlega prawom natury.
- Osoba jest najwyższym dobrem i przysługuje jej miłość.
- Człowiek realizuje się, gdy w sposób świadomy i wolny decyduje się być darem dla innych, czyli wtedy, gdy dojrzałe kocha.
- Istnieje prawo naturalne i wynikające z niego prawdy ogólnoludzkie.

Zasady

- Przypominam uczniom o godności każdego z nich.
- Bronię nienaruszalności osoby ludzkiej od poczęcia do naturalnej śmierci.
- Uświadamiam moim wychowankom konieczność dojrzewania do prawdziwej miłości.
- Uczę, że troska o życie powinna być wartością niezależną od wyznawanej religii czy światopoglądu.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Dyskusja na temat: Uzasadnij słuszność sformułowania *Człowiek jest darem*. Uczniowie dzielą się na dwie grupy. Pierwsza z nich ma za zadanie podać argumenty za słusnością powyższego sformułowania, druga zaś ma przygotować kontrargumenty.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczeń zna podstawy filozofii. Wie, jakie są początki jej powstania i główne nurty. Jest świadomy wkładu, jaki wniosło chrześcijaństwo w kształtowanie się systemu wartości uniwersalnych. Charakter tych wartości staje się obligatoryjny dla każdego człowieka niezależnie od wyznania i poglądów.

1.10. ZAGROŻENIA

Brak własnego systemu wartości w podejściu do prawd filozoficznych może prowadzić do zagubienia światopoglądowego, a nawet moralnego. Zbytne zaufanie własnemu rozumowi może stanowić przeszkodę w przyjęciu Objawienia i wiary chrześcijańskiej. Wiara w możliwości rozumu w dociekaniu

filozoficznym może zakończyć się rozczarowaniem wobec konieczności rozwiązania problemów egzystencjalnych.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Będąc wychowanym w kręgu cywilizacji chrześcijańskiej, człowiek od urodzenia kształtuje się w oparciu o pewien system wartości. Dobrze jeśli w trakcie procesu dorastania rozwijamy się właśnie na podstawie takiego systemu. Pogłębianie swojej wiary, wiedzy oraz poznawanie świata w ukształtowanym duchu chrześcijańskim pozwala w pełni docenić swoje życie oraz relacje z innymi ludźmi. Człowiek cały czas do czegoś dąży, czegoś poszukuje. Ważne, aby umiał zastanowić się nad swoimi czynami i pragnieniami, konfrontując je z ogólnoludzkimi wartościami, które respektuje całe jego otoczenie.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Książka Barbary Kosmowskiej pod tytułem *Pożyczana rybka* opowiada o trudnym okresie dorastania. Autorka podejmuje wiele współczesnych zagrożeń i zagadnień, coraz bardziej istotnych i powszechnych w dzisiejszym świecie. W poniższym fragmencie czytamy o historii wolontariuszki Zuzy, która pracuje na oddziale onkologii dziecięcej. Poznajemy jej rozterki i motywacje. Poznała szpital w wyniku choroby brata, która niestety skończyła się tragicznie. Te ciężkie doświadczenia spowodowały, że Zuza zdecydowała się pomagać innym.

– Jesteśmy z wolontariatu. – Zuza wskazała głową na kręcące się po sali koleżanki. – Przychodzimy tu często i zdążyłyśmy się przyzwyczaić do dzieciaków. Ich pytań i zabaw. Dzieci tutaj bawią się trochę inaczej – dodała z powagą. [...] Musiało minąć sporo czasu zanim się zdecydowałam. Najpierw miałam do wszystkich żal. Do Boga, lekarzy, pielęgniarek. Nawet do tych dzieci, które stąd wyszły zdrowe... Wyobrażasz sobie, jakie to było okropne? Mieć żal do tych, którym się udało... Ale teraz jest inaczej. Nie przychodzę tu ze względu na siebie. Przychodzę, bo zrozumiałam, że mogę się przydać innym.

B. Kosmowska, *Pozłaca-na rybka*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2018, s. 97-98.

W cytowanym fragmencie wolontariuszka Zuza opowiada historię o tym, jak zaczęła pomagać. Powyższa wypowiedź uzmysławia, że istnieją wartości, które powinny być wspólne dla wszystkich ludzi. Taką wartością jest m.in. pomoc potrzebującym. Ukształtowanie się filozofii życia człowieka, która opiera się o wartości chrześcijańskie niesie ze sobą wiele korzyści nie tylko dla tej osoby, ale także dla całego społeczeństwa.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Jednym z najpoważniejszych aspektów obecnej sytuacji historycznej jest upadek szacunku dla istotnych wartości rządzących ludzkim życiem. Jak powiedziałem w swojej pierwszej encyklice, sytuacja człowieka wydaje się daleka od obiektywnych wymagań porządku moralnego, sprawiedliwości i miłości. [...] Szkoła katolicka, mająca dobrodziejstwo światła wiary, znajduje się w uprzywilejowanej pozycji, by umożliwić swoim uczniom wykształcenie w istotnych wartościach dla zachowania świata wolnego od gróźb, które dzisiaj nad nim wiszą. W ten sposób młodzież nauczy się odrzucać fałszywe wartości chylące się ku upadkowi społeczeństwa i odkrywać prawdziwe wartości, na których może być zbudowana cywilizacja miłości.

Jan Paweł II, *Prymat wartości duchowych w wychowaniu młodych* roku 2000, 18.03.1982, w: tegoż, *Nauczanie papieskie*, V, 1, 1982, wyd. Pallottinum, Poznań 1993, s. 388.

CV 34.

Czasem człowiek współczesny jest mylnie przekonany, że jest jedynym sprawcą samego siebie, swojego życia i społeczeństwa. Oto mniemanie, będące konsekwencją egoistycznego zamknięcia się w sobie, które wywodzi się – ujmując to w języku wiary – z *grzechu pierworodnego*. Mądrość Kościoła zawsze proponowała podtrzymywanie świadomości o grzechu pierworodnym także w interpretowaniu faktów społecznych i budowaniu społeczeństwa: „Nieuwzględnianie tego, że człowiek ma naturę zranioną, skłoną do zła, jest powodem wielkich błędów w dziedzinie wychowania, polityki, działalności społecznej i obyczajów”.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Głupi [już] z natury są wszyscy ludzie, którzy nie poznali Boga; z dóbr widzialnych nie zdołali poznać Tego, który jest, patrząc na dzieła, nie poznali Twórcy, lecz ogień, wiatr, powietrze chyże, gwiazdy dokoła, wodę burzliwą lub światła niebieskie uznali za bóstwa, które rządzą światem. Jeśli urzeczeni ich pięknem wzięli je za bóstwa – winni byli poznać, o ile wspanialszy jest ich Władca, stworzył je bowiem Twórca piękności; a jeśli ich moc i działanie wprawiły ich w podziw – winni byli z nich poznać, o ile jest potężniejszy Ten, kto je uczynił. Bo z wielkości i piękna stworzeń poznaje się przez podobieństwo ich Stwórcę. Ci jednak na mniejszą zasługują nagane, bo wprowadzie błędzą, ale Boga szukają i pragną Go znaleźć. Obracając się wśród Jego dzieł, badają, i ulegają pozorom, bo piękne to, na co patrzą. Ale i oni nie są bez winy: jeśli się bowiem zdobyli na tyle wiedzy, by móc ogarnąć wszechświat – jakże nie mogli rychlej znaleźć jego Pana?

Mdr 13,1-9;
por. Rz 12,2; Kol 2,4.18.

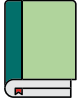
3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Od początku wiara chrześcijańska została poddana konfrontacji z odpowiedziami na pytanie o pochodzenie świata, różniącymi się od jej odpowiedzi. W starożytnych religiach i kulturach znajdują się liczne mity dotyczące tego zagadnienia. Niektórzy filozofowie utrzymywali, że wszystko jest Bogiem, że świat jest Bogiem lub że stawanie się świata

jest stawianiem się Boga (panteizm). Inni stwierdzali, że świat jest konieczną emanacją Boga, wypływa z tego źródła i powraca do niego. Inni jeszcze przyjmowali istnienie dwóch wiecznych zasad, Dobra i Zła, Światła i Ciemności, nieustannie walczących ze sobą (dualizm, manicheizm). Według niektórych z tych koncepcji świat (a przynajmniej świat materialny) jest zły, powstał w wyniku upadku, a zatem należałoby go odrzucić lub oderwać się od niego (gnoza); inni przyjmują, że świat został uczyniony przez Boga, ale w taki sposób, jak zegar przez zegarmistrza, który uczyniwszy go, pozostawił go samemu sobie (deizm). Są wreszcie tacy, którzy nie przyjmują żadnego transcendentnego początku świata, ale widzą w nim czystą grę materii, która istniała wiecznie (materializm). Wszystkie te próby interpretacji świadczą, jak trwał i powszechne są pytania dotyczące początków świata. To poszukiwanie jest właściwością człowieka.

KKK 285;
por. 39-49; 50-53.

IV. LITERATURA

- Benedykt XVI, *Enc. Caritas in veritate*, [online:] http://www.vatican.va/content/benedict-xvi/pl/encyclicals/documents/hf_ben-xvi_enc_20090629_caritas-in-veritate.html [dostęp: 15.02.2021].
- Chadwick H., *Myśl wczesnochrześcijańska a tradycja klasyczna*, tłum. P. Siejkowski, wyd. W drodze, Warszawa 2000.
- Dawson Ch., *Formowanie się chrześcijaństwa*, tłum. J. Marzęcki, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1987.
- Jan Paweł II, *Prymat wartości duchowych w wychowaniu młodych roku 2000*, 18.03.1982, w: tegoż, *Nauczanie papieskie*, V, 1, 1982, wyd. Pallottinum, Poznań 1993, s. 387-389.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Kosmowska B., *Pozłacana rybka*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2018.
- Löwith K., *Historia powszechna i dzieje zbawienia. Teologiczne przesłanki filozofii dziejów*, tłum. J. Marzęcki, wyd. Antyk, Kęty 2002.
- Pesch T., *Chrześcijańska filozofia życia*, t. 1-2, tłum. z niemieckiego, Wydawnictwo Księża Jezuitów, Kraków 1930.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Religia a sens bycia człowiekiem*, red. Z. Zdybicka, wyd. RW KUL, Lublin 1994.
- Swieżawski S., *Dzieje europejskiej filozofii klasycznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011.
- Swieżawski S., *Filozofia chrześcijanina jako poszukiwanie prawdy i jej kontemplacja*, „Znak” 1981, nr 321, s. 215-221.
- Swieżawski S., *Między średniowieczem a czasami nowymi. Sylwetki myślicieli XV wieku*, wyd. Wiąż, Warszawa 2002.
- Swieżawski S., *O roli, jaką chrześcijaństwo wyznacza filozofii*, „Znak” 1990, nr 422/423, s. 19-30.
- Swieżawski S., *Problem filozoficznej teorii człowieka*, „Znak” 1959, nr 60, s. 698-713.
- Zdybicka Z., *Człowiek i religia. Zarys filozofii religii*, wyd. TN KUL, Lublin 1997.

Zdybicka Z., *Religia i religioznawstwo*, wyd. Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2013.

Zieliński T., *Chrześcijaństwo starożytne a filozofia rzymska*, Wydawnictwo Armoryka, Sandomierz 2017.

